

Lesmateriaal groep 3 en 4

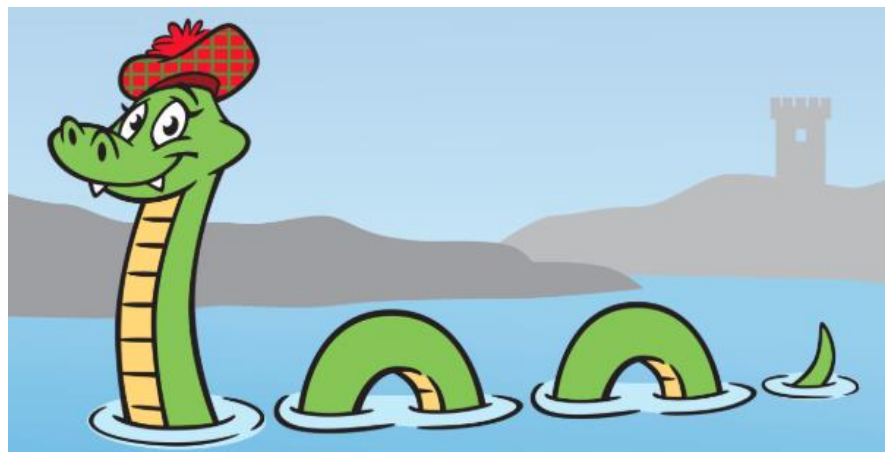
Voor groep 3 en 4 heeft Stichting Stellingwarver Schrieversronte enkele gedichten verzameld. Elk gedichtje is voorzien van een opdracht. Het doel is de leerlingen spelenderwijs bekend te maken met de eigen streek, taal, cultuur en geschiedenis.

Opdracht 1: gedicht 'Slange'

Doel: leerlingen raken bekend met de eigen streek.

Vooraf, voor de docent:

- Open Google Maps op het digibord en zoom in op Mildam, zodat Mildam en de rivier De Kuunder/Tjonger zichtbaar is (of gebruik de bijgeleverde afbeelding: *Mildam en De Kuunder*). Geef de leerlingen de bijgeleverde landkaart en het gedicht op papier.
- U kunt eerst nog de Stellingwerven duiden op Google Maps (of met de bijgeleverde *Kaart Weststellingwerf* en *Kaart Ooststellingwerf*) en het volgende uitleggen:
Jij en je klasgenoten wonen allemaal in een Stellingwerfs dorp. Dat dorp kan in de gemeente Ooststellingwerf liggen of in gemeente Weststellingwerf. Beide gemeenten liggen in de provincie Friesland. Tegenwoordig wordt onze provincie Fryslân genoemd, dat is de Friese naam. In de meeste dorpen en steden in Friesland praten de mensen vaak Fries. Maar in de meeste dorpen in de gemeenten Oost- en Weststellingwerf vaak niet. De mensen spreken hier van oorsprong Stellingwarfs. Dat komt omdat onze gemeenten vroeger bij Drenthe en Overijssel hoorden. In die provincies praten de mensen Drents of Overijssels. Met elkaar worden de talen in Oost-Nederland ook wel Nedersaksisch genoemd. Het Stellingwarfs is daarom ook een Nedersaksische taal. Net zoals bijvoorbeeld het Drents en Gronings.
- Lees het gedicht voor aan de leerlingen. Vraag ze Mildam aan te wijzen, en daarna ook De Kuunder. Bespreek dat dit dezelfde rivier is als De Tjonger, maar dat *Tjonger* de Friese benaming is en *Kuunder* de Stellingwerfse.
- Leg tot slot eventueel de link met 'Nessie' uit Schotland.



Slange

D'r lag een lange slange
te zonnen in Mildam.
Die slange die was bange,
dat him wat overkwam.

Dus sprong hi'j in een slotien
en ok al klinkt et reer:
now roeit hi'j in een botien
de Kuunder henne-weer.

Zien aktie het intied dus
toeristisch wel sukses:
want now hoeft elke reisbus
ja niet meer naar Loch Ness!



uit: Greensgeval. Riempies van Jouk (M. Bakker, 1984)

Opdracht bij 'Slange'

1. Is dit een vriendelijke slang, vind jij? Waarom?
2. Zou jij deze slang graag willen tegenkomen? Waarom wel/niet?
3. Bekijk de landkaart. Waar bij De Kuunder lag de slang te zonnen, denk jij?
Knip de slang uit en plak hem op de juiste plek in de kaart.
4. Is dat ver van jouw school? Knip de school uit en plak die op de kaart.
5. Teken de route van de slang naar jouw school.
6. En waar staat jouw huis ongeveer? Knip het huisje uit en plak het op de kaart.
7. Teken met een ander kleurtje de route van jouw huis naar de school.



Opdracht 2: gedicht 'Stiekelvarkentien'

Doel: leerlingen maken kennis met de oudste taal uit hun streek: het Stellingwerfs.

Vooraf, voor de docent:

- Zoom met Google Maps in op een bos. U kunt de bossen van Appelscha gebruiken, maar misschien ligt er bij uw school ook een ander mooi bos.
- Geef de leerlingen het gedicht met de vragen op papier.
- Vertel de leerlingen: *Een eindje verderop, in de bossen van [in te vullen door docent] leeft het stiekelvarkentien. Daarover gaat dit gedicht.*
- Vraag de leerlingen wat *stiekelvarkentien* zou kunnen betekenen. (Antwoord: stekelvarkentje). Bespreek nog niet wat voor dier dit is (een egel), want dat raden de leerlingen aan de hand van het gedicht.
- Lees met de leerlingen het gedicht *Stiekelvarkentien* en stel onderstaande vragen tussendoor.

Stiekelvarkentien

'k Bin een stiekelig bruun besien
uut de grote dierebos.
'k Scharrel onder ekelbomen,
tussen 't blad en op et mos.

1. Wat zou een **ekkelboom** zijn? (Antw: ekel = eikel, dus eikenboom)

En daor snuffel ik naor pieren
of een slange of een moes.
Want die lus ik hiel wat liever
as jim slaod of boeremoes.

2. **Boeremoes...** dat is een stampot die we in de winter eten. Welke stampot?
(Antw: boerenkool)

'k Bin eers wel een oolde slaopkop,
winters drome ik altied.
Bij de meitied wo'k pas wakker,
deur de voegelties heur lied.

3. Rond de **meitied** wordt *Stiekelvarkentien* wakker. Wanneer zou dat zijn? Leg uit.

'k Kiek wat soez'rig om mi'j henne
en ik rekke mi'j es uut.
En dan sliepe ik de stiekels
puntig scharp op mien huid.

'k Kan et altied hiel goed vienen
mit de beesten in de bos.
Mit de iekhoorns en de knienen
en mien buurman Reint de Vos.

4. Wat zijn **knienen** voor dieren? En wie is **Reint de Vos**? Misschien ken je hem wel uit andere verhalen....

As ze toch gremietig* wodden,
Rule ik mi'j hadde op.
en dan stikken heur mien stiekels
Alderheiselikst in de kop!

*gremietig = chagrijnig

5. Waarom rolt *Stiekelvarkentien* zich op?

...Now wet zeker iederiene
staorigan al wie a'k bin?
Juust, ik bin een stiekelvarken,
'k Heb et hiel best naor mien zin!

geschreven door: Johan Veenstra

6. Wat voor diertje is *Stiekelvarkentien* dus? Hoe noem je dat in het Nederlands?

7. Houd jij van *stiekelvarkenties*? Waarom wel/niet?

Stiekelvarkentien

'k Bin een stiekelig bruun besien
uut de grote dierebos.

'k Scharrel onder ekkelbomen,
tussen 't blad en op et mos.

Vraag 1. Wat zou een **ekkelboom** zijn?

En daor snuffel ik naor pieren
of een slange of een moes.
Want die lus ik hiel wat liever
as jim slaod of boeremoes.



Vraag 2. Boeremoes: dat is een stampot die je in de winter eet. Welke stampot?

'k Bin eers wel een oolde slaopkop,
winters drome ik altied.
Bi'j de meitied wo'k pas wakker,
deur de voegelties heur lied.

Vraag 3. Rond de **meitied** wordt *Stiekelvarkentien* pas wakker. Wanneer is dat ongeveer? Leg uit waarom je dat denkt.

'k Kiek wat soez'rig om mi'j henne
en ik rekke mi'j es uut.
En dan sliepe ik de stiekels
puntig scharp op mien huid.

'k Kan et altied hiel goed vienen
mit de beesten in de bos.
Mit de iekhoorns en de knienen
en mien buurman Reint de Vos.

Vraag 4. Wat zijn **knienen** voor dieren? En wie is **Reint de Vos**? Hint: misschien ken je hem wel uit andere verhalen....

As ze toch gremietig* wodden,
Rule ik mi'j hadde op.
en dan stikken heur mien stiekels
Alderheiselikst in de kop!

*gremietig = chagrijnig



Vraag 5. Waarom rolt *Stiekelvarkentien* zich op?

...Now wet zeker iederiene
staorigan al wie a'k bin?
Juust, ik bin een stiekelvarken,
'k Heb et hiel best naor mien zin!

geschreven door: Johan Veenstra

Vraag 6. Wat voor diertje is *Stiekelvarkentien* dus? Hoe noem je dat in het Nederlands?

Vraag 7. Houd jij van *stiekelvarkenties*? Waarom wel/niet?

Bonusgedicht: 'Taofel'

1. Lees onderstaand gedichtje.
2. Snap jij wat er voor geks gebeurt in dit gedicht? Hoe kan een tafel nou op een bord staan? Leg dat uit.
3. Wat vind je van dit gedicht? Vind je het mooi, stom, grappig, makkelijk, moeilijk, spannend of iets anders? Leg uit waarom je dat vindt.

Taofel

D'r ston een taofel op een bod.
Dat klinkt wel van de domme,
want as et goed begrepen wodt:
't is meerstal andersomme.

Daorum, veur ieder die dit leest,
et moesien het een stattien:
et bod was van de meest-
er en de taofel was van dattien!

